

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Poslovni jezik pri občinah.

Mestni magistrat v Opavi je odklonil prošnjo nekega Müllerja za sprejem v občinsko zvezo, ker je bila pisana v češkem jeziku, češ da je poslovni jezik občine nemški, in bi bil moral biti prošnji priložen saj nemški prevod. Müller se je vsled tega pritožil na upravno sodišče, ki je odločilo, da avtonomna oblastva ne smejo zavrniti vlog, če so pisane v deželnem jeziku, katerega govori v dotičnem uradnem okolišu četudi samo neznatna manjšina. Določitev uradnega in poslovnega jezika avtonomnega oblastva je na sebi obvezna le za korporacijo samo in za njene organe, nikdar pa ne za jezikovno rabo tretjih, od nje neodvisnih oseb ali korporacij. V smislu te razsodbe je bil mestni magistrat v Opavi zakonito obvezan rešiti češko prošnjo v roku, ki ga določa § 6. domovinskega zakona iz l. 1896. Ker tega ni storil, je po določbah tega § moralo odločevati politično oblastvo.

Z ozirom na ta slučaj dostavljamo še nekaj opazk. Lahko se pripeti, da dobi tudi kaka naša, sicer popolnoma slovenska občina, vlogo ravno glede domovinstva v kakem tujem, n. pr. nemškem jeziku. Občina oziroma županstvo take vloge ne more kratkomalo zavrniti. V takem slučaju naj se obrne županstvo na okr. glavarstvo, da mu preskrbi slovenski prevod dotične vloge. Ko dobi prevod naj dotično vlogo ali prošnjo meritorno reši, storiti pa sme to seveda v svojem uradnem ali poslovnem, torej v slovenskem jeziku.

Preje omenjena razsodba upravnega sodišča pa je zlasti važna za Slovence v krajih, kjer je mešano prebivalstvo s pretežno večino bodisi Nemcev ali pa Lahov, v katerih rokah se nahajajo tudi uprave dotičnih občin, mestnih ali tr-

ških, pa tudi kmetskih. Zlasti pa so to mesta, kot: Celje, Maribor, Trst, Gorica, itd. Tudi Gradec mora sprejemati slovenske vloge, ravnotako Celovec. V tem oziru si ne smejo dati Slovenci kratičiti niti lasu svojih pravic.

Občine in njihove pravice.

V zadevi nove naprave razpreglednih imenikov (razvidnostnih seznamov) za neoboroženo moštvo c. kr. stalne vojske in c. kr. deželne brambe je izdalo c. kr. okr. glavarstvo v Celju na vse podrejene mu občine, naj mu do 15. avg. 1911, nakažejo po 4, večje po 6 do 8 K.

Dasi se občina Kokarje zaveda, da je pisane in naročilo teh imenikov stvar glavarstva, mu je vendar nakazala 4 K toda le pod sledečimi pogoji:

1. Ti razpregledni imeniki ali kakor jih glavarstvo neprimerno zove »razvidnostni seznam« morajo biti tiskani s a m o v slovenščini in sicer v p r a v i l n e m j e z i k u;

2. Tiskati se morajo v slovenski tiskarni, sicer jih občina ne sprejme in ji bode moralo glavarstvo nakazano vsoto vrniti.

Naj bi pač ta izredno zavedna občina našla mnogo posnemovalk! Občine, ki so denar morebiti že nakazale, naj naznanijo te pogoje glavarstvu naknadno t. j. sedaj, sicer se bodo z denarjem slovenskih občin podpirale nemške tiskarne, iz katerih se na Štajerskem poziva nemštvo na poboje proti Slovencein.

S tako zahtevo se doseže, da glavarstvo ne bo moglo prezirati slovenskega jezika, da ne bo moglo ž njim ravnati po mačehovo, da bi ga postavilo na drugo mesto morebiti celo z manjšimi črkami in da ne bo moglo z našim denarjem jačiti stebrov požrešnega nemštva.

Glavarstvo želi v zadevi teh tiskovin jed-notnosti. Dobro, za naš denar ne sme biti ta jed-notnost ne slovensko-nemška, ne nemško-sloven-ska, tudi ne samonemška, temveč edino le samo-slovenska.

V smislu določb 4. točke § 15. ukaza mini-sterstva za deželno brambo z dne 28. novembra 1890 drž. zak. št. 207 niso občine dolžne, si te tiskovine naročiti niti te spise voditi, temveč ta točka pravi, naj župani hranijo razpregledni ime-nik, katerega jim naj daje okrajno glavarstvo, na-pravljenega po vzorcu 10 in naj se, v kolikor ga občine ne morejo same popravljati, popravi vsako leto pri priglednih (kontrolnih) zborih, če je treba naj se na novo spiše.

Da bi morala občina troške za te tiskovine trpeti, ne stoji nikjer.

Skuša se torej naložiti občinam novo breme. Občina Kokarje je prevzela to breme prostovoljno toda le pogojno.

Ob enem opozarjamo, da mora okrajno gla-varstvo razpregledne imenike neoboroženega moštva spisati v slovenskem jeziku, sicer ima vsaka občina pravico, jih v smislu člena XIX. drž. osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867. kot v jezikovnem oziru nezakonite vrniti in jih ni dolžna popravljati.

Kako je občina Kokarje začela zavračati nemške pozivnice na orožne vaje c. kr. okrajnemu dopolnilnemu poveljništvu 26. pehotnega domo-branskega polka in s kakšnim uspehom, bode obrazloženo v — prihodnji številki »Občinske Uprave«.

Tiskovine: izkaznice in glasovnice za občinske volitve.

Nektere občine so naročile neprimerno večje število teh tiskovin, kakor jih v resnici potrebu-jejo. Vsled tega je odredil deželni odbor, da se odpošlje sledeča:

Okrožnica

vsem županstvom na Kranjskem.
Št. 15.689.

Deželni odbor se je prepričal v več slučajih, da so naročila nektera županstva za volitve ob-činskih odborov tako število izkaznic in glasov-nic, ki nikakor ne odgovarja resnični potrebi in pravemu številu volilcev.

Vsled tega se naroča županstvom, naj od-slej pri naročanju teh tiskovin naznanijo dežel-nemu odboru le število volilcev posa-meznih razredov in podobčin, ne pa števila ti-skovin.

Deželni odbor bo poslal sam za vsako sku-pino primerno višje število dotičnih tiskovin.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 14. septembra 1911.

Nova ladja za izseljence.

Splošno je priporočati, da se izseljenci v Ameriko, ki mislijo, da na noben način ne najdejo v domovini zadosti kruha, poslužujejo morske črte preko Trsta v New York.

To je zaradi tega važno, ker se je treba pe-ljati samo v Trst, kjer se takoj prestopi v ladjo, med tem ko je po vseh drugih črtah, zlasti nem-ških in francoskih, zvezanih za potnike mnogo več težav in sitnosti, ker morajo prestopati iz vlaka na vlak, po raznih krajih čakati eden ali celo dva dni na zveze oziroma na nadaljno vož-njo. —

Ker se potnike po navadi spravlja v vagone, ki so do skrajnosti napolnjeni, je taka vožnja silno mučna zlasti za matere, ki se selijo z otroci. Pri tem naj se ne prezre, da je treba v mnogih slučajih 10—15krat menjati vlak. Kaj to pomeni za ubogo žensko, ki mora paziti na otroke, si je lahko misliti.

Doslej so se ljudje iz naših krajev po večini ogibali tržaške črte, češ, da se predolgo po morju vozi. Severne nemške in francoske družbe vozijo po morju povprečno 8—10 dni. Če se k temu pri-šteje silno slaba vožnja po suhem, ki traja 3—4 dni, se pride do zaključka, da ta vožnja ni nič krajša, kakor ona, ki iz Trsta v New York traja 12—14 dni. V zadnjem času je tržaška družba Austro-Amerikana zgradila novo ladjo »Kaiser Franz Josef der I.«, ki bo vozila od 2. decembra naprej in sicer samo 11 dni. To bo torej naj-krajša in najhitrejša vozna črta v New York ozi-roma Severno Ameriko.

Družba s v. Rafaela.

Opravljeni red.

za

„Hranilnico kmečkih občin v Ljubljani“.

(Dalje.)

§ 41.

V korist hranilnice izdana dolžna pisma mo-rajo biti sodno ali notarsko poverjena.

§ 42.

Pri posojilih proti zastavi vrednostnih pa-pirjev in v kurzu se nahajajočih zlatih in srebr-nih novcev se določi vrednost po kurzu dotičnih efektov tistega dne, ko se polože pri vrednostnih papirjih in novcih, ki na borzi niso zabeleženi po nominalni vrednosti tako, da se da $\frac{3}{4}$, pri novcih $\frac{4}{5}$ teh zneskov kot posojilo; pri izžrebnih pa-pirjih se ne sme dati nad $\frac{3}{4}$ najmanjšega zneska, ki se po odštetih pristojbinah pokaže po črtežu za žrebanje, kot posojilo.

Se li smejo tudi na druge ročne zastave, ka-terih vrednost bi se morala določiti šele po ce-nitvi, dajati posojila, to je presoјati po pravilih.

§ 43.

Na zastavnih listih je navesti zastavljene efekte po njih oznamenilih, tudi je tukaj pripomniti, da se bodo zastavljeni efekti izročili tistemu, ki se izkaže z zastavnim listom ter plača posojilo z obrestmi in stroški vred.

§ 44.

Posojila na ročne zastave se smejo dajati na najdaljšo dobo šest mesecev in pod pridržkom, da ima hranilnica pravico zastavljene efekte, ko bi se posojilo ne vrnilo v določenem ali podaljšanem roku, brez sodnega posredovanja javno prodati ter se iz izkupila poplačati.

§ 45.

Naprej plačane obresti od posojil na ročne zastave se pri rešitvi ne vračajo.

§ 46.

Menična posojila se smejo dajati samo na menice, podpisane od treh kredita vrednih oseb in najdalje na šest mesecev.

§ 47.

Kadar bi bilo dati posojilo juridičnim osebam brez hipotečnega zavarovanja ali brez ročne zastave, tedaj je dognati, če so te po zanje veljavnih zakonitih, oziroma nastavnih pravilih upravičene, najeti posojilo in če so dobile za to morebiti potrebno dovoljenje. Dalje je vpoštevati, če dajejo te korporacije po svojih razmerah poroštvo, da se bode posojilo brez tožbe obrestovalo in amortiziralo. Naposled se je primerno ozirati na možnost, da bi se take terjatve s silo poterjale.

Pri posojilih take vrste je praviloma pogoditi, da se bodo posojila vračala v obrokih.

Pravno obliko dolžnih listin je prisojati po zakonitih, oziroma ustavnih pravilih, ki veljajo za korporacije.

§ 48.

O posojilih, danih zasebnikom in korporacijam proti hipotečnemu zavarovanju, potem o posojilih, danih korporacijam brez hipotečnega zavarovanja, dalje o posojilih, danih proti zastavi vrednostnih papirjev, ali zlatega in srebrnega denarja, dalje o posojilih, danih na ročne zastave, naposled o denarjih, posojenih v eskomptnem pravilu, je napraviti posebne glavne knjige.

K vsem zgoraj navedenim aktivnim knjigam je napraviti posebna imenska in realna kazala, v katerih so posamezni dolžniki, oziroma zastavni objekti izkazani z dodanim listom (folijem) o glavni knjigi.

§ 49.

V glavni knjigi za glavnice, posojene zasebnikom, je za vsakega dolžnika odpreti poseben list, na katerega je natanko vpisati njegovo ime, stanovišče, hišno številko, selsko občino, sodni okraj, številko in datum dolžnega pisma, zemljiško-knjižno oznamenilo zastavljenega posestva,

znesek posojila in pogojenih polletnih plačil na račun, obrestno mero in pri zastavljenih hišah tudi zavarovalni znesek zoper požarno škodo in dalje je v razpregledu imeti vsako plačilo obresti in vsako plačilo na račun z dodanim datumom in dnevniškim člankom in še neplačanim dolgom.

§ 50.

V vseh ostalih glavnih knjigah je ravnotako za vsakega dolžnika odpreti poseben list, na katerega se podobno določilom § 49. opravičnega reda vpisujejo bistveni znaki in pogoji ter ima v razpregledu vsako plačilo obresti in glavnice s pridejanim datumom in dnevniškim člankom.

§ 51.

Vsakemu zasebnemu hipotečnemu dolžniku kakor tudi vsaki korporaciji, kateri se je dalo posojilo proti hipotečnemu zavarovanju ali brez njega, se v pregled, kakšen je stan dolga, vroči plačina knjižica, v katero se vpiše vsako plačilo na obrestih ali na glavnici ter vselej pristavi datum in dnevniški članek in predpiše še ostali prebitek glavnice, ki jih je plačati v prihodnjem polletju.

§ 52.

Posojilna valuta se izplača tistemu, ki je prosil posojila, ali njegovemu zastopniku, oziroma zakonitemu pooblaščenцу.

Ista pa se sme na zahtevo tudi po pošti realizirati.

§ 53.

Kadar se v dolžnem pismu pogojenih obresti in plačila na račun ne plača v šestih tednih po zapadnem dnevu, tedaj je dolžnika na to opomniti ter mu določiti rok 14 dni.

Kadar se dolžnik ne zmeni za ta opomin, tedaj je pri daljšem zaostanku dolg iztožiti.

§ 54.

Rok za plačilo dospelih obresti kakor tudi pogojenih plačil na račun smejo na prošnjo stranke samo v posebnega ozira vrednih primerih podaljšati organi, ki so zato postavljeni.

§ 55.

Od enega ter istega posojila vrnjeni delni zneski se ne smejo dolžniku na podstavi dotičnega dolžnega lista v nobenem primeru izplačati, pač pa se smejo enemu ter istemu dolžniku na nasledujoče zastavne vpise dajati nova posojila dotlej, dokler se z všteti poprejšnjimi zastavnimi vpisi ne prestopijo meje dopustne obremenitve.

§ 56.

V ozira vrednih primerih se smejo roki za plačilo na račun po poprejšnjem dogovoru z dolžnikom podaljšati.

§ 57.

O odpovedanih glavnica ali pa o glavnica, ki se vrnejo vsled posebnega dogovora brez odpovedi, je pisati poseben zaznamek.

§ 58.

Kadar je posojilo z obresti vred popolnoma povrnjeno, tedaj se izroči dolžniku dotično dolžno pismo, vse morebiti k njemu spadajoče, hranilnici za nobeno rabo več služeče listine in izbrisna pobotnica.

§ 59.

O izročenih listinah je zahtevati prejemnega potrdila ter ga priložiti uradnemu spisu.

§ 60.

Kadar kdorsibodi kakšno posestvo, ki je za posojilo iz hranilnice zastavljeno, podvrže izvršilu, tedaj je posebno skrbno paziti na to, da hranilnica ne trpi škode, in je v ta namen še pred dražbenim dnevom po primernem potu poizvedeti, kakšna cenilna vrednost je dražbi dana za podstavo, koliko znaša obremenitev z všteti cesarskimi davki in prikladami, ki imajo zakonito zastavno ali prednostno pravico, dalje z všteti dolgovi, ki so morebiti vknjiženi pred hranilnično glavnico z obrestnimi zaostanki, s sodnimi in izvršilnimi stroški vred in potem je k vsakemu dražbenemu dnevni poslati odposlanca, previdnega s potrebno varščino, ter mu naročiti, naj pri dražbi toliko časa draži, da je hranilnica s svojo terjatvijo popolnoma ali pa vsaj po okoliščinah kolikor je mogoče, pokrita.

§ 61.

Posestva, v katerih posest pride hranilnica na ta način, je takoj prevzeti ter jih je dotlej, dokler jih hranilnica ugodno ne proda, kar najbolje oskrbovati.

Razen tega se smejo s poprejšnjim dovoljenjem politične deželne oblasti, vendar le iz rezervnega zaklada, nakupiti posestva, katera za vod potrebuje za lastno poslovanje.

§ 62.

Za javne vrednostne papirje, ki so v posesti hranilnice, je napraviti posebno knjigo ter skrbeti za to, da se obresti in drugi dohodki pravočasno pobirajo.

§ 63.

Rezervni zaklad se mora ločeno od glavnega zaklada oskrbovati in zaračunjevati in o njem je pisati posebne knjige in zaznamke.

§ 64.

Posebno paznjo bode treba obračati na sestavo celoletnega računskega sklepa in na formularje, ki se bodo pri tem uporabljali, zlasti tudi zategadelj, da bode mogel hranilnične računske sklepe vsakdo lahko razumeti.

§ 65.

Priprave za sestavo računskega sklepa, ki jih je ukreniti tekom pravičnega leta, obstoje v tem, da se vsak dan (pri malem denarnem pro-

metu vsak mesec) zaključi glavni (blagajnični) dnevnik, da se preneso dnevne (mesečne) vsote v nabiralni dnevnik (glavno knjigo), potem da se sproti vodijo aktivni skontro in pa dnevni pasivni skontro ter da se presodi, so li prebitki (sal-di) pravilni ali ne.

Vsota aktivnih prebitkov onih računov, ki se zaključujejo (saldujejo) z bilančnim računom, in debetovanih (v dolg zapisanih) prebitkov onih računov, ki se zaključujejo (saldujejo) z računom o dobičku in izgubi, mora namreč vselej enaka biti vsoti pasivnih prebitkov onih računov, ki se zaključujejo (saldujejo) z bilančnim računom, in kreditovanih (na korist zapisanih) prebitkov onih računov, ki se zaključujejo z računom o dobičku in izgubi.

Nadalje se mora prebitek blagajničnega računa vselej pokazati iz primerjanja prejemkov, prištevisi jim prebitek prejšnjega leta, z izdatki. Tudi mora primerjanje aktivnih in pasivnih prebitkov z bilančnim računom saldujočih računov pokazati vselej isto razliko, kakor primerjanje kreditovanih in debetovanih prebitkov z računom o dobičku in izgubi saldujočih računov. Kontokorentni prebitek glavne knjige mora vselej enak biti vsoti posameznih prebitkov (saldo) kontokorentne knjige.

Prebitek vlog, ki ga izkaže koncem I. in II. polletja sestavljeni vložni skontro, se mora vselej ujemati s prebitkom prejšnjega polletja, zvišanim za vloge dotičnega polletja in za h glavnici prištete iz tega skontra razvidne obresti in zmanjšanim za dvignjene vsote dotičnega polletja.

Ravnotako je tudi vse aktivne prebitke z bilančnim računom saldujočih računov presoditi po sestavljenih skontrih, ki morajo obsegati obenem zaostanke in predplačila na obrestih (aktiva, oz. pasiva), katere je prenesti na posamezne račune in na bilančni račun.

§ 66.

Računski sklep mora imeti tri oddelke, in sicer:

1. Izkaz o denarnem prometu,
2. bilančni račun in
3. račun o dobičku in izgubi.

Izkaz o denarnem prometu se nareja tako, da se seštejejo vsi dotično leto zadevajoči in že v glavni knjigi ali pa vsaj v mesečnem pregledu vknjiženi prejemki in izdatki vsakega posameznega računa, pri čemer je račune, ki so se morebiti zaradi okrajšanja blagajničnega dnevnika pod eno samo rubriko vpisovali, najprej razdeliti na posamezne račune.

Ako se vsoti prejemkov prišteje blagajnični prebitek prejšnjega leta, vsoti izdatkov pa blagajnični prebitek dotičnega leta, se morata pokazati enaki vsoti. Vsoti prejemkov in izdatkov dotičnega leta dasta njega skupni denarni promet.

Bilančni račun se naredi tako, da se sestavi iz aktivni in pasivni prebitki ž njimi (z bilančnim računom) saldujočih računov ter zaostanki in predplačila na obrestih in drugih postranskih pristojbinah, ki se prenese iz računov, kateri se zaključujejo (saldujejo) z računom o dobičku in izgubi.

Znesek, za katerega aktiva presegajo pasiva, je čisti dobiček dotičnega leta, kateri se mora, v kolikor se tiče v knjigah izpeljanega in pa realizovanega kurznega dobička ali izgube pri efektih posebej izkazovati.

Čisti dobiček se postavi med pasiva, ki s tem dosežejo isto visokost kakor aktiva.

Račun o dobičku in izgubi se nareja tako, da se sestavijo debetovani (v dolg) in kreditovani (na korist zapisani) prebitki ž njimi saldujočih računov, ki se dobe potem, ko so se zaostanki in predplačila na obrestih in drugih postranskih pristojbinah iz skontov nanje prenesli, dalje, da se vpiše realizirani kakor tudi v knjigah izpeljani kurzni dobiček, oziroma izguba pri efektih iz efektnega računa in pa odpis za obrabo inventarja in inventarnega računa.

Prebitek računa o dobičku in izgubi (oni znesek, za katerega so debetovani prebitki manjši nego kreditovani prebitki) je čisti dobiček, ki se zapiše v dolg in ki mora biti ravno tolik kakor prebitek bilančnega računa.

(Dalje prihodnjič.)

Vogler natančno dokazal, da voda v zemlji ni le vsled deževja. Zrak ki je vsled izhlapevanja napolnjen z vodo, se v zemlji in v raznih jamah zgosti in daje vodo od sebe. Doklej gre zrak v zemljo ne vemo. Gre pa gotovo. Tudi vroče vrelece si je težko drugače razložiti.

To zgoščenje zraka napravi v prvi vrsti mnogoštevilne studence, ki se posebno na visokih gorah ne morejo drugače razložiti. Ti studenci dajejo tudi ob suši vedno isto množino vode, naj si bo v okolici še tako velika suša. Vsi naši potoki in vse naše reke bi se morale posušiti, ko bi dobivale vodo le od deževnice.

Pred nekaj leti so napravili v Signu na Nemškem prav natančne poizkuse. Ravnatelj Hedike poroča o sledečih opazovanjih: 1. Temeljna voda (v dnu zemlje) je ostala tudi po največjih nevihtah jednaka. 2. Kadar je priprava za merjenje sople v zraku (ki natančno pove, koliko je na 1 cm vode v zraku) kazala večjo vodenost, je vselej narastla voda v dnu, čeprav ni bilo dežja, pogosto še pred dežjem. 3. Ta voda je gotovo prišla od zgoščenja in ohlajenja zračne sople. 4. Poizkusi so dokazali, da se na 1 dm² zgosti do 4 g vode v eni uri, torej na prostoru, ki je 10 cm širok in 10 cm dolg. Če vzamemo na 1 uro 1 g, bi bilo to na 1 km² v uri 100.000 kg vode ali na leto 87 cm visoko na vso površino. Zdaj nam je jasno, odkod dobivajo studenci in reke svojo vodo.

(•Naš Kmečki Dom•)

Voda v zemlji.

Do sedaj so ljudje splošno mislili, da pride vsa voda le po dežju v zemljo. Kjer dežja ni ne more biti vode. Čudno je pa, da se nahajajo večkrat studenci vrh gora, ki vedno tečejo in jim vode nikdar ne zmanjka, da tečejo studenci med skalovjem. Ko bi dajala Savica, ali kak drug večji studenec na sekundo 3 m³ vode, bi bilo to v eni minuti okroglo 200 m³, na uro 12.000 m³, na dan 288.000 m³, v 10 dneh 2.880.000 m³. To so pa že grozni prostori. Kaj pa reke, ki privro na svetlo s 30—50 m³ v sekundi? Kdor to pomisli, bo začel dvomiti, če res pride vsa voda le po dežju.

V zadnjem času so nam učenjaki povedali prav zanimiva opazovanja. Že ob času Kristusovem je trdil Seneka, da ne pride nobeden dež globlje kakor 3 m v zemljo, kar tudi današnja skušnja potrjuje. Francoz Delahir je trdil pred 200 leti, da se dobijo vodnjaki, ki imajo vedno enako vode. Drugi vodnjaki imajo manj vode ob deževju in se napolnijo ob suši. Leta 1878. je

Vprašanja in odgovori.

114. Ž u p a n s t v o P.

V p r a š a n j e:

Več občanov iz G. je prosilo c. kr. okrajno glavarstvo za odstranitev neke osebe iz občine, ki povzroča le nemir in razburjenje, seje javno obrekovanje in daje povod splošnemu ogorčenju. Okr. glavarstvo je odstopilo dotično vlogo županstvu »v pristojno uradovanje«. Ker § 10. občinskega reda nejasno govori, prosi županstvo, da se mu stvar blagovoljno pojasni: Ali je mogoče občinskemu odboru pri prihodnji seji kaj v tej zadevi koristnega skleniti in izvršiti?

O d g o v o r:

Glede iztiranja neobčanov iz občine je izšlo v posebnih slučajih že toliko razsodb upravnega sodišča, da nam je težko z ozirom na Vaš slučaj dati točen odgovor. — Kakor razvidimo, daje dotična oseba povod javnemu ogorčenju, ampak če je to zadosten razlog za iztiranje, je vprašanje, ker se smatra kot predpogoj za iztiranje, da daje dotična oseba tudi javno pohujšanje.

Opozarjamo Vas na razsodbo upravnega sodišča z dne 23. aprila 1906 št. 2173, zv. XXX, št. 4204 A, ki pravi: Zakotno pisarstvo in prepirljivost nista postavna razloga za odpravo iz občine.

To navajamo radi tega, da se ne bode pre naglili s svojim sklepom. Če pa je občinski odbor prepričan, da je početje dotične osebe tako, da je v javno kvar, potem seveda ni pomisleka, da bi se ne porabila proti njej vsa mogoča sredstva, da se dotičnika iztira iz občine, oziroma se mu kot tujcu prepove bivanje v njej.

Ampak razlogi morajo biti tehtni in temeljiti ter dokazi dani, da je njegovo rovarjenje v kvar občini.

Eksekutive seveda občina nima in je prisilno iztiranje mogoče le potom okrajnega glavarstva, zato je treba tem večje previdnosti, ker se bodo o stvari gotovo vršile uradne poizvedbe.

115. Županstvo Loke.

Vprašanje:

Naša sosednja občina je svoj volilni imenik pred razpoložljivo poslala c. kr. okrajnemu glavarstvu v pregled in potrjenje.

Ker pa tega volilni red nikjer ne ukazuje, menimo, da je nepotrebno in da glavarstvo nima drugega opraviti pri volitvah, kakor da se mu od strani občine naznani, kdaj in kje se bodo vršile volitve, če hoče koga poslati k volitvi, in pa da končno razsoja zoper reklamacijske pritožbe.

Prosimo torej pojasnila v tej zadevi.

Odgovor:

Ker občinski volilni red nikjer ne določa, da se morajo predložiti volilni imeniki c. kr. okrajnemu glavarstvu, je samoobsebi umevno, da tega ni treba storiti, razven če glavarstvo predložitve vsled reklamacij izrečno zahteva. Naznaniti se mu seveda mora čas in kraj volitve po določbah drugega odstavka § 18. občinskega volil. reda.

Kar se pa tiče volilnega komisarja pri volitvi, se opozarja županstvo, naj natančno prečita tozadevna navodila deželnega odbora v okrožnici z dne 1. aprila 1911 št. 4275. Gre se namreč za plačilo komisijskih stroškov, ki so navadno nepotrebni.

116. Županstvo Loke.

Vprašanje:

Ker bo veliko posla z dostavljanjem izkaznic in glasovnic — vprašamo, ali je župan dolžan storiti to na svoje stroške, — oziroma ali je županova dolžnost to storiti?

Odgovor:

Dostavljanje izkaznic in glasovnic se mora pač izvršiti na enak način, kakor vseh drugih uradnih stvari. Če ima občina svojega slugo, mora dostavitev izvršiti ta, sicer pa mora župan sam oskrbeti pravočasno dostavitev. Ako mora za to najeti tretjo osebo, katero je treba seveda plačati, naj o visokosti plačila sklepa občinski odbor.

Ne more se pa zahtevati od župana, da bi take stroške trpel on oziroma jih plačal iz one nagrade, ki mu je določena za izvrševanje županskih opravil.

117. Županstvo M. (Koč.) d. o.

Vprašanje:

Ali se more pobirati občinska naklada od strank, ki imajo davka prosto žganje za lastno porabo?

Odgovor:

V smislu § 3 ukaza c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 31. dec. 1904 št. 24.743 (dež. zak. št. 1 iz leta 1905), so občinski nakladi podvržene vse one množine žganja, ki se v občinskem ozemlju porabijo, torej tudi žganje, katero kmetovalci izkuhajo iz domačih pridelkov za domačo rabo, in za katero so oproščeni državnega davka.

Izvzeto od naklade je le tisto žganje, ki je kot prosto državnega davka navedeno v § 6 zakona o davku na žganje z dne 20. junija 1888 drž. zak. št. 95, oziroma v II. delu cesarskega ukaza z dne 17. julija 1899,

drž. zak. št. 120. To je namreč žganje, ki se rabi za obrtne namene: za izdelavo kisa, za kuhanje, kurjavo, razsvetljavo, snaženje ter v zdravilne in zdravstvene namene.

118. Županstvo Št. V. (d. o.)

Vprašanje:

V naši občini nahajajo se skupna zemljišča, pašniki ali »gmajne« imenovani, kjer niso vsi posestniki solastniki, ampak so nekteri pri enem, drugi pri drugem pašniku upravičeni. Dosedaj je pri teh pašnikih gospodaril občinski odbor, kar pa baje ni pravilno. Imamo sicer poseben gozdni odsek in gospodarski odsek za vsako občino posebej, toda za »gmajne« ni nobenega zastopstva.

Jeli podobčinski gospodarski odsek opravičen upravljati tudi gospodarstvo pri omenjenih pašnikih, ker bi bilo sicer treba voliti šest novih odsekov? Ali bi bil upravičen tudi gozdni gospodarski odbor upravljati »solastninska zemljišča«. Potem bi se imenoval novi odsek »gozdni in gospodarski odsek za vsa skupna zemljišča«. V neki sosedni občini že posluje tak odsek.

Odgovor (d. o.):

Kar se tiče skupnih zemljišč, je razločevati med »vaškimi zemljiščem«, ki je last kake vasi ali podobčine kot take, in pa med »solastninskim zemljiščem«, ki je zasebna last določenega števila upravičencev. Da bo županstvo na jasnem, za kako zemljišče se gre v posameznih slučajih, naj poizve, kako so dotična zemljišča vpisana v zemljiški knjigi.

Za upravo prvoimenovanih skupnih zemljišč so poklicani po drugem pristavku k občinskemu redu izvoljeni gospodarski odbori, solastninska zemljišča pa imajo upravljati solastniki sami, ki si seveda smejo postaviti tudi posebne pooblaščenice v ta namen.

Kar se tiče števila gospodarskih odborov, določa navedeni pristavek k občinskemu redu, da ima voliti vsaka podobčina — soseska (vas), ki ima kako skupno (t. j. vaško ali podobčinsko) premoženje, za upravo tega premoženja tak poseben gospodarski odbor.

Kakih posebnih »gozdnih« gospodarskih odborov občinski red ne pozna.

Glede oskrbovanja skupnega vaskega ali podobčinskega premoženja velja to, kar je navedeno, v predstojemem pojasnilu.

Kar pa se tiče oskrbovanja »solastninskih« zemljišč je stvar prizadetih upravičencev, potrebno ukreniti po smislu 16. poglavja občnega državlanskega zakona. Seveda le-ti oskrbovanje skupnih pašnikov lahko poverijo tudi gospodarskemu odboru, če je ta voljan prevzeti to opravilo.

119. Županstvo občine Borovnica.

Vprašanje:

Kdaj se smejo zjutraj odpirati gostilne? Ali lahko odpre gostilničar svojo gostilno takoj po polnoči? Ali obstoji kaka postava, ki določa čas odpiranja gostiln?

Odgovor:

Težka stvar! V tem oziru res menda ni nobene določbe. Kdo bo pač prišel na to misel, da bo padlo komu v glavo, odpirati gostilne takoj po polnoči, torej v času, ki je po vseh človeških in naravnih pravilih odmerjen za počitek. — Obrtni red ima glede omejitve delovnega časa vsakovrstne določbe, glede odpiranja gostiln pa ne. Vendar pa ni dvoma, da je v smislu raznih tozadevnih določil tudi za gostilniške in krčmarske obrte omejen delovni čas z ozirom na nočni čas, v katerem ima počivati delo.

Da je omejitev časa za točenje opojnih pijač postavno vtemeljena, sledi že iz naredbe c. kr. namest-

nika za Kranjsko z dne 11. julija 1855. leta, dež. zak. št. 20, II. del, ktera določa gotove policijske ure za gostilne, krčme in kavarne.

Nesmiselno bi bilo te n. pr. ob 11. uri (po leti) zapirati, takoj po polnoči pa zopet odpirati. Že zdrava pamet to pravi.

Naznanite tak slučaj obrtnemu oblastvu (okrajnemu glavarstvu) in nas svoječasno obvestite o odločbi.

Po našem mnenju bi se celo vsak tak slučaj mogel smatrati kot kaljenje nočnega miru, radi kterega prestopka bi se moglo proti krivcem postopati po dotičnih policijskih predpisih.

120. G. A. B. podžupan v S.

Vprašanje:

Posestniki občine V. imajo v naši katastralni občini razdeljeno parcelo gozda. Pot do te parcele rabijo skupno s prebivalci iz S. Za vzdrževanje te poti skrbi podobčina S., le vsakih pet ali še več let, kadar je za napeljevanje treba in da S.-a vas voznike in delavce, se tudi prebivalcem iz V. ukaže, da dajo po enega delavca. To se je zgodilo in dalo oklicati tudi lani s pristavkom, da bo plačal 3 K, kdor ne pride.

Pozivu se je odzvalo 22 posestnikov, 16 pa se jih je uprlo. Na to sem poslal občinskega slugo izterjvat prispevke od onih, ki niso poslali delavcev in sicer po 2 K, ker je tako sklenil potni odsek. Plačala sta le dva, zato sem napravil opominé potom županstva, pa tudi nočejo plačati. Nekteri se izgovarjajo, da bi se jim bilo moralo osebno ukazati, drugi pa, da bi se morali naložiti prispevki na davke, kar pa ni mogoče, ker pot ni javna. — Kako mi je postopati? Ali moram onim, ki so plačali, vrniti denar?

Odgovor:

Ker je dotična pot zasebna, se na njo ne morejo nanašati določila cestnega zakona. Razmerje med posestniki obeh davčnih občin, ki rabijo dotično pot, je torej zasebno-pravnega značaja.

Postopati bi se moralo v Vašem slučaju le po določbah občega državlanskega prava, oziroma po §§ 5. in 6. zakona o potih za silo z dne 7. julija 1896 drž. zak. št. 140. Ta dva §§ določata, da mora oni, ki rabi tako pot, za vso škodo dati primerno odškodnino v nekem glavničnem znesku. To odškodnino ima zahtevati lastnik dotičnega posestva. Kadar se dovoli skupna poraba tuje zasebne poti, tedaj je v odškodninski znesek všteti s tem povzročene večje stroške za vzdrževanje poti (§ 6).

Vračati Vam torej že plačanih prispevkov nikakor ni treba, — nasprotno lahko izterjate zaostale prispevke potom rednega sodišča.

Gospodarstvo.

Koliko bo letos hmelja? Letošnjo hmeljsko letino cenijo strokovnjaki sledče: Na Češkem 98—108 tisoč stotov, na Moravskem 3—4 tisoč, na Štajerskem 15—20 tisoč, v Galiciji 8—9 tisoč, na Zg. Avstrijskem 3—4 tisoč, skupaj torej 127—145 tisoč proti 297 tisoč lansko leto. Na Ogrskem se ceni, 13—15 tisoč, torej v celi državi na 150—160 tisoč. V Nemčiji ga cenijo na 183—190 tisoč, (lani 384 tisoč), na Francoskem 35—40 tisoč, v Belgiji 40—45 tisoč, na Ruskem 35—45 tisoč. V celi Evropi ga bo torej 433—480 tisoč; potrebuje pa se ga 715 tisoč stotov. Na Angleškem cenijo letino na 250—260 tisoč (lani 304.000), v Ameriki na

350—400 tisoč. Hmeljska letina celega sveta se ceni na 1.053.000—1.150.000, potreba znaša 1.650.000—1.750.000, torej primanjkljaja 597.000 600.000.

Kuhano odpadlo sadje — prešičem! — Vsled suše odpada letos sadje še predno dozori. Povsod, koder sem hodil, sem videl ležati po tleh polno sadja predvsem jabolk in hrušk. Navadno puščajo ljudje, da sadje ondi segnijo. To je popolnoma napačno! Vse odpadlo sadje se da kuhano izborno porabiti kot piža za svinje in prešiče, za katere tako primanjkuje krme. Kuhanemu sadju je treba le primešati nekaj tropin (obloje), pa je ne-le dobra ampak tudi tečna krma in zlasti dobrodošla pri letošnjem splošnem pomanjkanju. S pobiranjem sadja pa tudi ni nobenega truda, ker to delo lahko opravijo otroci. —

Književnost.

Romarica. Povest iz naroda. Spisala M. Buol, poslovenil O. Veselko Kovač, misijonar na Kitajskem. Ta resnična, izredno zanimiva in poučna povest se je vršila na Tirolskem, glavni moment pa na svetovnoznani božji poti Sv. Višarjih. Izšla je v jako lični zunanji opremi s krasno naslovno sliko. Cena za broširan izvod znaša K 1'20, za vezan K 1'60. Naroča se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani. Povest se bo v kratkem med narodom tako oživela, da jo bodejo babice svojim poznim vnukom pripovedovale v dolgih zimskih večerih sedeč ob gorki peči. Posneta je po resnični zgodbi, in več oseb, ki v nji nastopajo, je še med živimi. Micka, hči premožnega kmeta, je podvržena strašni bolezni — meče jo namreč božjast. Svojo bolezen skriva pred vsakim in radi nje odreče svojo roko mizarju Kanditu, ki jo snubi, četudi ga ljubi. Polna zaupanja se slednjič zateče k Devici Mariji ter se napoti peš iz Tirolskega na slovečo božjo pot sv. Višarje, kjer jo Marija reši strašne bolezni. Knjigo vsem kar najtopleje priporočamo.

Dedek je pravil . . . I. zv. Marinka in škrateljčki. — Bom že še. Pravljiči. Spisal Julij Slapšak. Cena K 1'20, vez. K 1'60. Založila »Katoliška Bukvarna«.

Menda še nismo imeli v rokah mladinske knjižnice, ki bi jo bili s tako pristrnim veseljem brali kakor ravnokar imenovano. To ni navadna povest sivolasega dedka, kakor pravi naslov, slavospev je to, prekrasen slavospev na otroško ljubezen do matere. Živo in pristrno je pisana povest. Posebno ljubeč za otroško domišljijo je popis o Marinki v gozdu in o škrateljčkih. Kaj tako plastičnega in ljubečega se ne dobi v mladinski literaturi.

Nič manj mikavna za otroško domišljijo ni druga povest: »Bom že še.« Deček Boštjanček nikoli ne stori precej, kar mu mati ukaže, vedno poje svoj »bom že še«. Hude sanje pa dečka nagloma izpremene: umrl je, strašno je trpel v peklju, prosil olajšav, a vedno so mu peli v peklju: »bomo že še;« od tedaj je postal deček ubogljiv in srečen. — Plastično je popisano dečkovo trpljenje v peklju.

Obe povesti imata v zelo mikavni obliki silno mnogo vzgojnega v sebi. Vidi se v njih, kako zelo pozna g. pisatelj otroško dušo. Te dve povesti smemo po pravici imenovati delo, kakoršnega smo si že davnej želeli za našo deco. Knjižica ima zelo prikupljivo zunanjo opremo in krasno naslovno sliko; tudi med besedilom je več lepo izdelanih slik.

Raznoterosti.

Ljudsko štetje no Primorskem. Trst z okolico ima 230.704 prebivalcev s tuji vred; domačinov je 191.000. Med njimi je vpisanih 142.113 z laškim, 37.063 s slovenskim, 9689 z nemškim in 1422 s hrvatskim občevalnim jezikom. Kakor se čuje, odredila je vlada revizijo ljudskega štetja v Trstu, ker je Slovencev neprimerno več, kakor so pokazale zadnje volitve.

Goriško-Gradiščanska ima prebivalstva 260.269, domačega 249.502. Občevalni jezik: slovenski 151.167, italijanski 93.143, nemški 4488, hrvatski 180. Istra ima 403.550 prebivalcev. — Občevalni jezik: hrvatski 166.756, italijanski 147.429, slovenski 57.576, nemški 11.725. Vsa Primorska ima skupaj domačega prebivalstva 826.875. Občevalni jezik je: 382.685 italijanski, 245.806 slovenski, 168.358 hrvatski in 25.902 nemški.

Nekoliko o železnicah. Po neki statistiki so bile koncem leta 1909 vse železnice na svetu dolge 1.006.748 km. S tem je bil prekoračen prvi

milijon kilometrov, prvih 100.000 km so dosegli leta 1859., pol milijona pa leta 1886. Ako se računa, da so se pričele graditi železnice leta 1825., potem se je rabilo za prvo polovico milijona kilometrov 57 let, za drugo polovico pa samo 23 let, da so jih zgradili. Investicijski kapital železnice se ceni na 222 milijard mark. V teh računih so mišljene samo glavne železnice in stranske, ki služijo javnemu prometu, ne pa takozvane »male železnice«. Najbolj živahno je bilo grajenje železnic v Ameriki, kjer je železniško omrežje narastlo za 5134 kilometrov. V Evropi se je železniško omrežje razširilo za 4067 km. Od teh jih pride na Avstro-Ogrsko 1081 km, na Nemško 1055 km, na evropsko Rusijo 560 km, na Francosko 454 km, na Angleško in Irsko 140 km. Največ železnic je v Ameriki, in sicer 513.824 km, med temi jih je v severnoameriških Združenih državah z Aljasko vred 381.701 km, torej okroglo 52.000 km več kot v Evropi, kjer ima železniško omrežje dolžine le 329.691 km. Azija ima železnice v dolžini 99.436 km, Afrika 33.481 km, Avstralija 30.316 km. Ameriškim Združenim državam sledi tozadevno, seveda v precejšnji oddaljenosti, Nemčija s 60.089 km, potem Rusija (evropska) s 59.403 km, Angleška Vzhodna Indija s 50.667 km, Francozka z 48.579 km, Avstro-Ogrska s 43.717 km, Kanada z 38.783 km, Velika Britanija in Irsko s 37.475 km, Argentinijska s 25.509 km, Mehika s 24.161 km, Brazilija s 20.917 km, Italija s 16.799 km, Španija s 14.955 km in Švedska s 13.797 km. Ostale države imajo manj kot 10.000 železnic.

'Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani'

v hiši Zadrúžne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. dopoldne.

Za varnost vloženega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka